No smaku lietotnes līdz SU

Inovāciju platformā Demola Latvia studentu radošums līdzsvarojas ar uzņēmum

Diāna Kārkliņa

▲ **COVID-19 laiks uz studentu atsaucību un vēlmi piedalīties *Demolas* norisē nav atstājis tikpat kā nekādu iespaidu, vērtē *Demola Latvia* projekta koordinatore Signe Adamoviča. Nu jau pusotru gadu programma notiek tiešsaistē, un, lai gan studenti palaikam pačinkst, ka gribētos tikties klātienē, darbs komandās, darbnīcu un praktisko semināru organizēšana pat ir kļuvusi produktīvāka. Attālināti noritēs arī gaidāmā rudens sezona.**

JAU septīto gadu mūsu valstī pēc starptautiska parauga darbojas programma *Demola Latvia* – studentu, uzņēmumu un augstskolu sadarbības platforma. To kopš 2019. gada īsteno Rīgas Tehniskā universitāte sadarbībā ar Latvijas Universitāti, un programma ir daļa no ERAF līdzfinansēta projekta *Inovāciju granti studentiem*. *Demola Latvia* studenti starpkulturālās un starpdisciplinārās komandās meklē risinājumus dažādu nozaru uzņēmumu definētiem biznesa problēmjautājumiem. Pēcāk uzņēmumi šos risinājumus un idejas var arī nopirkt jeb licencēt un ieviest praksē. Par studentu vēlmi piedalīties *Demola Latvia* līdz šim nevar sūdzēties, stāsta projekta koordinatore Signe Adamoviča no RTU. Pie uzņēmumu iesaistes programmā gan nākas piestrādāt vairāk, taču arī šeit «savs muskulis jau ir uztrenēts». Arī uz *Demolu* savu iespaidu atstājusi pandēmija, taču, tam par spīti, piemēram, šīgada pavasara sezonā uzņēmumos licencēti veseli astoņi no 13 studentu izstrādātajiem risinājumiem.

Patlaban *Demola Latvia* gatavojas kārtējam rudens iesaukumam – no 24. augusta līdz 15. septembrim ritēs studentu pieteikšanās, tad sekos pieteikumu izvērtēšana un pretendentu intervijas, bet 29. septembrī sāksies programmas rudens sezona, kas beigsies janvāra nogalē. Vienpadsmit risināmas problēmsituācijas studentu komandām šoreiz piedāvās *Sadales tīkls, Mitau Prefab, Valmiermuižas alus, Valsts nekustamie īpašumi, MolPort, Torena investīcijas*, kā arī *MikroTik*, kas atbalstīs piecus izaicinājumus (tostarp Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā, Latvijas HPC kompetences centrā *SuperS*, iniciatīvā VEFRESH). Būs uzdevumi gan saistībā ar izpēti, gan produktu prototipu radīšanu, IT vai tehnisku risinājumu izstrādi, mārketingu, arī pilsētvidi, satiksmi un pat tekstilmateriālu otrreizēju pārstrādi, intriģē S. Adamoviča.

Dzīves skola

Parasti katrā programmas sezonā tiek saņemts 200–300 studentu pieteikumu, S. Adamoviča stāsta. No atlasītajiem studentiem sakomplektētās komandas sanāk tiešām spēcīgas, jo jau piesakoties studenti redz, kurā izaicinājumā viņu kompetences būtu visnoderīgākās, turklāt jaunieši nopietni tiek vērtēti atlases intervijās. Vienā komandā tiek iekļauti pieci studenti, savukārt risināmo problēmjautājumu katrā *Demola Latvia* sezonā ir 10–13.

▲ **STUDENTIEM dalība *Demola Latvia* ļauj strādāt starpdisciplinārās komandās reālā biznesa vidē. Tikmēr uzņēmumiem tā ir iespēja ienest kompānijā jaunas kompetences un idejas, izveidot kontaktus ar talantīgiem studentiem, iegūt risinājumu konkrētai problēmsituācijai.** FOTO NO DEMOLA LATVIA ARHĪVA

Visčaklāk programmā piesakās RTU un LU studējošie, ļoti aktīva ir arī Banku augstskola, tāpat Rīgas Biznesa skola u. c. S. Adamoviča atzīst, ka grūtāk iet ar topošo dizaineru piesaisti no Latvijas Mākslas akadēmijas, jo viņu ir maz un ļoti noslogoti. «Bet katra *Demolas* komanda tikai iegūst, ja tās sastāvā ir arī dizaina students,» teic projekta koordinatore. Tiesa, pateicoties ES finansējumam, komandām pieejams arī atbalsta fonds, ko var izmantot kāda trūkstoša eksperta piesaistei, nepieciešama pakalpojuma vai materiāla iegādei. *Demola Latvia* parādās arī humanitāro jomu studenti, un tieši dažādība un daudzveidība, veidojot komandas, programmā ir prioritāte: lai tajās ir ne tikai tehniskie prāti, bet arī radošie, tāpat lai būtu studenti no dažādiem studiju līmeņiem. Tad arī tapušie risinājumi izdodas interesantāki.

Tā kā *Demola Latvia* norisinās angļu valodā, katrā komandā ir arī vismaz viens ārzemju students. Daļa no viņiem par *Demolu* jau dzirdējuši savās valstīs, un interese ir liela gan *Erasmus* apmaiņas studentu vidū, gan starp tiem, kas Latvijā studē ilgstoši. Protams, studentus lielā mērā piesaista stipendijas, kādas *Demola Latvia* parādījušās pēdējos gados, taču ārzemniekus piedalīties programmā motivē arī iespēja šādi iegūt kontaktus Latvijā, varbūt iepazīties ar savu nākotnes darba devēju, sociali-

«Komandā sanāk pieci studenti, katrs no savas studiju jomas. Sākumā viņi galīgi neprot sarunāties»

zēties un tikt pie jauniem draugiem no vietējo vidus. Protams, arī gūt pieredzi un jaunas zināšanas par dizaina domāšanas principiem, kas tiek izmantoti. Līdzīga motivācija ir pašmāju studentiem. «Tomēr galvenais, pēc viņu teiktā, ir tas, ka *Demola* ir iespēja teorētiskās zināšanas pielietot praksē. Laikam jau šādu iespēju augstskolās joprojām pietrūkst,» saka S. Adamoviča.

Demola jauniešiem ir arī dzīves skola. Piemēram, studentiem jāmācās nebaidīties uzņemties komandu līderu lomu. Jātrenē savstarpējās komunikācijas prasmes. «Komandā sanāk pieci studenti, katrs no savas studiju jomas. Sākumā viņi galīgi neprot sarunāties, katrs velk deķi uz savu pusi, un paiet laiks, kamēr viņi pieslīpējas un sāk saprasties. Bet *Demolā* viss ir kā reālā darba vidē, kur tev ne tikai jāsastrādājas savā siltajā vietiņā ar līdzīgi domājošiem, bet jāmāk sadarboties arī ar citiem,» S. Adamoviča komentē. Vēl studentiem nākas pacīnīties ar laika menedžmentu, termiņu ievērošanu. Katrai komandai ir savs «fasilitators» jeb vidutājs starp studentiem, uzņēmu-

P dēļiem

u reālajiem izaicinājumiem

FOTO - JĀNIS BULS

Demola Latvia

- Kopš programmas sākuma Latvijā, no 2014. gada līdz 2021. gada pavasarim (ieskaitot), notikušas 12 sezonas, kurās piedalījušies 108 uzņēmumi un 554 studenti.
- Kopš 2019. gada, kad *Demola Latvia* pēc četrām aizvadītām sezonām sāka darboties RTU un LU *Studentu inovāciju grantu* programmu paspārnē, tajā piedalījušies studenti no 17 Latvijas augstskolām. 40 uzņēmumi studentu komandām piedāvājuši 43 izaicinājumus un galarezultātā nopirkuši 25 risinājumus, studentiem par tiem kopumā izmaksājot 29 000 eiro.
- Pieteikšanās jaunajai *Demola Latvia* rudens sezonai ilgs no 24. augusta līdz 15. septembrim. Vienpadsmit risināmas problēmsituācijas piedāvās *Sadales tīkls, Mitau Prefab, Valmiermuižas alus, Valsts nekustamie īpašumi, MolPort, Torena Investīcijas*, kā arī *MikroTik*, kas atbalstīs piecus izaicinājumus (tostarp Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā, Latvijas HPC kompetences centrā *SuperS*, VEFRESH).
- Sīkāka informācija – www.demola.lv (pilnveidotā vietne tiks palaista jau drīzumā) un https://idejubanka.lv (pieteikšanās).

mu un *Demolu*, kurš pārzina dizaina domāšanas procesu un var komandu atkal uzvirzīt uz ceļa, ja tā ir kaut kur iestrēgusi, vai sasaukt visus pie viena galda, ja radies kāds konflikts. Dažkārt šim vidutājam nākas ķerties pie audzinātāja lomas, jo klupšanas akmens studentiem mēdz būt arī atbildības sajūta, vērtē S. Adamoviča. «Studentiem šobrīd ir ļoti plašs piedāvājums ar dažādām aktivitātēm, kur iesaistīties. Un dažreiz šķiet, ka viņiem pietrūkst atbildības lietas novest līdz galam. Gadās, ka mēnesi pirms *Demolas* beigām students pasaka – ai, es dabūju darbu, vairs nepiedalos. Tad fasilitatoram nākas stingri norādīt, ka tā tomēr profesionālajā pasaulē nedrīkst darīt. Tu esi uzņēmies atbildību, un ir arī zināmas juridiskas saistības.»

Nav lēts ārpakalpojums

Uzņēmumu piesaiste *Demola Latvia* allaž prasījusi vairāk pūļu, lai gan ar gadiem programma kļuvusi atpazīstamāka arī biznesa vidē, S. Adamoviča teic. Uzņēmumu atsaucību patlaban iespaidojusi Covid-19 pandēmija – daudziem vairs nav brīvu līdzekļu, ko ieguldīt jaunu ideju ģenerēšanā. Tomēr prieks ir par katru, kas ir atvērts sadarbībai ar studentiem. «It īpaši par tiem uzņēmumiem, kuri saprot, ka *Demolu* nevar uzskatīt par lētu ārpakalpojumu. Programmā nenotiek tā, ka atnāc, pasaki: «Hei, man vajag to un to!», samaksā *Demolas* dalības maksu un dabū pakalpojumu, kas citur maksā dārgāk. *Demola* ir par to, ka ir kāds atvērts jautājums, problēma vai izaicinājums, kad uzņēmums nezina, ko sagaidīt, bet ļauj studentiem risināt, meklēt, pētīt un tad jau to studentu risinājumu vērtē un skatās, vai tas der vai ne,» skaidro S. Adamoviča un piebilst, ka uzņēmumiem jābūt gataviem iesaistīties *Demolas* procesos arī pēc uzdevuma formulēšanas.

Uzņēmumu piedāvātajās problēmsituācijās dominē IT risinājumu izstrāde, nepieciešamība pēc jaunām mārketinga idejām un stratēģijām, kā arī tehniska rakstura izaicinājumi, piemēram, kā kaut ko uztaisīt no jau esošiem materiāliem. Tomēr *Demola Latvia* patlaban lēnām sāk eksperimentēt arī ar cita veida izaicinājumiem, kuru centrā ir kāda tālākas nākotnes tēma, par kuru uzņēmumi vēl taustās, bet grib noskaidrot jauniešu redzējumu un prognozes. Šādi futūristiski «keisi» nu jau ir ļoti populāri globālajā *Demolas* platformā Somijā, kur savulaik šī iniciatīva vispār aizsākās, un redzams, ka jauniešus aizrauj tādu lielu jautājumu risināšana kā klimata pārmaiņas, pilsoniskās sabiedrības attīstība vai nākamās pandēmijas varbūtība.

Licencē arvien biežāk

Pēdējos gados studentu radītos risinājumus uzņēmumi nopērk arvien biežāk, un S. Adamoviča to saista ar veiktajiem uzlabojumiem pašā *Demola Latvia* norises procesā. Daudz darba tiek ieguldīts, lai jau pirms sezonas sākuma studentiem ir pilnībā skaidrs, cik daudz laika programma prasīs, kad plānoti pasākumi vai tikšanās. Palīdz arī atlases intervijas, tāpat atbalsts gan jauniešiem, gan uzņēmumiem programmas gaitā.

Kad lūdzu nosaukt spilgtākās risinājumu idejas no pēdējām pāris *Demola Latvia* sezonām, kas iespiedušās atmiņā un ko uzņēmumi arī licencējuši, S. Adamoviča saka: «To ir daudz!» Piemēram, uzņēmums *Ventspils naftas terminālis* aicināja atrast risinājumu, kā tikt galā ar to, ka smaka, kas rodas, terminālī pārkraujot naftas produktus, pa vējam mēdz nokļūt līdz apdzīvotām vietām un traucēt iedzīvotājus. Studentu komanda radīja *web* lietotni, kurā termināļa darbinieki var ievadīt plānoto darbību un atkarībā no vēja virziena prognozēm tiek izkalkulēts, kad šo darbu vēlams veikt. Uzņēmums *Rīgas satiksme* licencējis divus personālvadības risinājumus – vienā studenti automatizēja vakanču pretendentu atlases sistēmu, savukārt otrā sakārtoja veidu, kā uzņēmuma darbinieki tiek sūtīti uz apmācībām, sajūdzot to kopā ar kompetenču novērtēšanas sistēmu, kādas uzņēmumā pirms tam nebija. Tikmēr kompānijai *Vanna vannā* studenti radījuši jauna produkta – SUP dēļa – prototipu, izmantojot tajā vannu pārklājumos lietotus materiālus.

S. Adamoviča gan atzīst, ka programmā vēl jāstrādā pie tā, lai sistemātiski monitorētu, kas ar šādiem veiksmes stāstiem uzņēmumos notiek tālāk, tāpat – cik daudziem studentiem pēc *Demolas* uzņēmumi piedāvā darbu un cik daudz jauniešu šīs iespējas, kādu patiesi nav retums, izmanto. Programmas nākotnei ir arī citas ieceres, lai gan tās ļoti atkarīgas no pieejamā Eiropas fondu finansējuma. «Ceram, ka viss turpināsies, jo līdz ar studentu inovāciju grantiem un inovāciju aktivitātēm universitātē kopumā tiešām ir radusies ļoti forša, radoša vide un gaisotne. Tik daudz kas notiek, iesaistās daudz studentu,» teic S. Adamoviča. ●